

HAK VE SORUMLULUKLARIMIZ

Hepimizin bildiği gibi toplum halinde yaşamak bir düzeni gerektirir. Düzenin sağlanması ve sürdürülmesi kurallar çerçevesinde kişilere sorumluluklar yükler. İnsanlar olarak toplum halinde yaşadığımız için başına buyruk hareket edemeyiz. Haklarımızı kullanırken başkalarının haklarını dikkate almamanın ya da sorumluluklarımızı yerine getirmemenin hem kendi hem de başkalarının hayatını nasıl etkileyeceğine yönelik bilince sahip olmamız gerekir.

HAK : Hak, bir özgürlüğün sağlanması için kişiye anayasa ve kanunlar ile tanınmış yetkilidir. Eğitim hakkı, yaşama hakkı, oyun oynama hakkı vb.

ÖZGÜRLÜK : Her türlü dış etkiden bağımsız olarak kişinin kendi iradesine, kendi düşüncesine dayanarak karar vermesi durumudur. Seyahat özgürlüğü, yerleşme özgürlüğü, haberleşme özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, basın özgürlüğü gibi çeşitli özgürlüklerden söz edilebilmektedir.

SORUMLULUK : Sorumluluk kişinin kendine ve başkalarına karşı yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerini zamanında yerine getirmesi zorunluluğudur. Örneğin; öğrencilerin dersi dinleme, okul araç gereçlerini düzenli kullanma, başkalarının hakkına saygı duyma, yaşadığı çevreyi temiz tutma vb. sorumlulukları vardır. Kişiler bir yandan hak ve özgürlüklerine sahip çıkarken, diğer yandan sorumluluklarını bilip onlara uymalıdır. Örneğin; okulda temiz tuvaletlere gitme hakkım var. O halde kullandığım tuvaletleri temiz bırakmam gerekir. Okulun bahçesinde oynama hak ve özgürlüğüm var. Bu hakkımı kullanabilmem için okulun kurallarına uymam gerekir.

İNSAN HAKLARININ EVRENSELLİĞİ

İnsanların ırklarının, dinlerinin, dillerinin, siyasi düşüncelerinin, görüşlerinin, yaşadığı yerlerin farklı olması sahip olduğu temel hakların herhangi birini kullanmasına engel değildir. Çünkü insan hakları başkaları tarafından verilmiş olmayıp, insanların doğuştan sahip olduğu haklardır.

İnsanların insan olmalarından dolayı sahip oldukları haklar doğal haklardır ve hiçbir şekilde elerinden alınamaz. Örneğin yaşama hakkı vazgeçilemez, engellenemez ve baskı altına alınmaz bir haktır. Doğal haklar daha sonraları “temel haklar” olarak anılacaktır.

HAK VE SORUMLULUKLARIMIZ

KİŞİSEL HAK VE HÜRRİYETLER

- ◆ *Kişi hürriyeti ve güvenliği*
- ◆ *Özel hayatı gizliliği*
- ◆ *Konut dokunulmazlığı*
- ◆ *Haberleşme hürriyeti*
- ◆ *Yerleşme ve seyahat hürriyeti*
- ◆ *Din ve vicdan hürriyeti*
- ◆ *Düşünce ve kanaat hürriyeti*
- ◆ *Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*
- ◆ *Bilim ve sanat hürriyeti*
- ◆ *Eğitim ve öğretim hakkı*
- ◆ *Sağlık hakkı*
- ◆ *Çalışma hakkı*
- ◆ *Seçme ve seçilme hakkı*
- ◆ *Dilekçe hakkı*
- ◆ *Hak arama hürriyeti vb.*

Sahip olduğumuz haklar başkaları tarafından çiğnendiği zaman hakkımızı aramaya çalışır çeşitli yollara başvururuz.

Demokrasiyi özümsemiş toplumlarda insanlar barış içinde yaşar, sorunlarını demokratik yollarla çözerler. Şiddet , öfke hiçbir zaman çözüm yolu olamaz. Tam tersine sorunlarımızı daha da içinden çıkılmaz hale getirir. Bu nedenle haklarımızı demokratik yollara başvurarak aramak hem daha kolay halletmemize hem de daha az sorunla karşılaşmamıza yardımcı olur.

HAK ARAMA YOLLARI

Bazen sorunları uzlaşma ile çözemsek çözümü hukukta ararız. Yargı, uyuşmazlıkları adaletle çözmelidir. Adaletin sağlanması için yargının bağımsız olması gerekir.

İnsan haklarına dayalı devlet, insan haklarını anayasa ve yasalarıyla tanıyan ve koruyan hukuk devletidir.

Hukuk devleti, devlet gücünün hukuk kuralları ile sınırlandırıldığı, insan hak ve özgürlüklerinin tanınıp koruduğu devlettir.

HAK VE SORUMLULUKLARIMIZ

Hukuk devletinde yasalar uyarınca vatandaşların bağımsız mahkemelere baş vurarak devletten şikayetçi olma hakkı vardır. Haklarımızın neler olduğunu bilirsek, haklarımızı farkı yollarda gündeme getirebilir ve arayabiliriz. Hak arama yolları;

- * Dilekçe hakkı,
- * Tüketici hakkı,
- * Dava açma hakkı,
- * Kamuoyu oluşturma hakkı.

İnsan hakları eğitimi almış kişilerin şu davranışları göstermeleri beklenir:

- ◆ Birey olarak sahip oldukları hakları tanırlar ve bilirler.
- ◆ Haklarını nasıl kullanacaklarını ve koruyacaklarını bilirler.
- ◆ Başkalarının haklarına karşı saygılı ve duyarlı olmayı bilirler.
- ◆ Tüm insanlık adına insan haklarının korunmasında üstlerine düşeni yapmaları gerektiğini bilirler.

AİLEDE DEMOKRATİK HAYAT

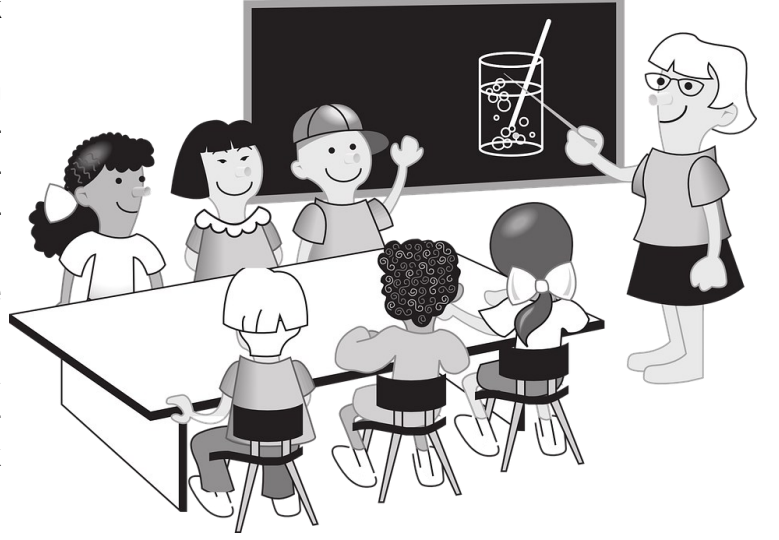
Aile demokratik davranışların öğrenilmesi uygulanması gereken ilk ortamdır. Katılma, tartışma, açıklık, adalet, tarafsızlık, kendi kendine disiplin gibi demokratik değerler yalnızca kitaplardan öğrenilmez; gerçek ortamlarda yaşayarak öğrenilir. Aile bu gerçek ortamın ilki ve en önemlisidir. Bu ortamda anne baba davranışlarının demokratik ya da baskıcı olması çocukların davranışlarını da bu yolla etkilemektedir.

Demokratik bir toplumun temelinde düşünce ve kanaatlere saygılı aile düzeni yer alır. Başkalarına tahammül edebilmek, hoşgörülü olmak, saygı ve sevginin başarılmasıyla mümkün olabilir. Aile ortamında bile farklı görüşlerin olması doğaldır. Bu farklılıklar gelişmenin ve olgunlaşmanın hem nedeni hem de sonucudur. Farklı görüşlere saygı, gelişmeye açık ve sabırlı insanlar oluşturur.

HAK VE SORUMLULUKLARIMIZ

OKULDA DEMOKRATİK HAYAT

İnsanların ortak ideali olan barış ve hoşgörü kültürünün gerçekleştirilmesinde okul önemli bir basamaktır. Bilgili ve başarılı insanların okulda oluşturduğu barış ve hoşgörü ortamı, onların nasıl bir toplumda yaşamak istediklerinin bir göstergesidir. Sınıf ortamı bilgi, görgü, düşünce ve kanaatlerin hem paylaşıldığı hem de sergilendiği bir ortamdır. Düşünce farklılığı insanların aynı ortamları paylaşmasına engel değildir. Bu bir kültürel zenginlik olarak kabul edilir. Önemli olan, insanların birbirlerinin düşüncelerine saygı göstermeleri, anlayışlı olabilmeleridir. Sınıf, bu hoşgörü ortamının oluşturulmasına belirtilen özellikler nedeniyle son derece uygundur. Bu nedenle hoşgörü ortamı giderek sınıfı demokratik bir ortama dönüştürür.

ÇOCUK HAKLARI

Bütün toplumların temelini ve geleceğinin oluşturan çocukların iyi bir yaşam sürmesi ülkeler açısından oldukça önemlidir. Toplumların geleceği olarak çocukların karşılaştıkları sorunların değerlendirilmesi ve bu sorunlara ilişkin çözümlerin gerçekleştirilmesi de bu açıdan hayati önem taşımaktadır.

Çocukların sevgiye, şefkate ve korunmaya herkesten daha çok ihtiyacı olduğu su götürmez bir gerçektir. Çocuk toplumun bir parçası ve gelecekteki toplumun bir güvencesidir. Bu bakımdan çocuk haklarının özgürlük içinde ve dengeli bir şekilde korunması hem çocuğun hem de toplumun yararına. Bu nedenle çocukların gelişimine önem vermek zorunludur. Kişi nasıl bir çocukluk geçirirse ileride de öyle bir birey olacaktır.

Ancak özgürlük içinde, baskıya ve şiddete maruz bırakılmadan yetişen çocuklar ileride yaşadığı toplumun sağlıklı olmasını ve aynı zamanda kendisinin de yaşadığı topluluğun bir parçası olmasını sağlayacaktır. Çocuk haklarını kökleştirmek bir toplumun geleceği için yapılan en önemli yatırımdır.

“Eğer bir toplumda çocuklar ihmal ediliyorsa o toplum geri kalmış bir kültürdür. Ancak çocukların gelişimine önem veriliyorsa o toplumun kültürü gelişmiş bir kültürdür.”

JOHN DEWEY

HAK VE SORUMLULUKLARIMIZ

Çocuk Hakları; çocuğun fiziksel, zihinsel ve ruhsal gelişimini henüz tamamlamamış olmalarından hareketle özel korunmaya gereksinim duymalarının bir sonucu olarak uluslararası kuruluşların girişimleriyle geliştirilmiş ve ulusal mevzuatlarca da tanınmış temel haklardır.

Çocuklar hukukun öncelikli konusudur ve çocukların özel olarak korunması hukuken anayasal olarak hukuken koruma altına alınmış olmalıdır. Çünkü çocuklar bedensel, zihinsel yönden en güçsüz, en bağımlı kesimdir. Dünya üzerinde bir çok çocuk ya savaş ortasında ya da açlık sınırında yaşamını sürdürmektedir. Bu koşulları ortadan kaldırmak ve onlara daha iyi bir yaşam sağlamak amacıyla hazırlanan Çocuk Hakları Sözleşmesi 191 ülke tarafından kabul edilmiştir. Sözleşmeyi onaylayan devletler, sözleşmede öngörülen hakların gerçek manada hayata geçirilmesini ve kendilerini geliştirmelerini sağlayacak imkanları geliştirmeyi taahhüt etmektedirler.

Çocuk Hakları Sözleşmesi ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve siyasi haklarını oldukça ayrıntılı bir biçimde kaleme alan ve çocuğa karşı devletin, idarenin pozitif yükümlülüklerinin neler olduğunu irdeleyen ayrıntılı bir sözleşmedir. Devletin çocuğa yaklaşımının ne olması gerektiğini, bilimsel yöntemlere dayanarak evrenselleştirmeyi ve çocuğun hakları bakımından temel ilkeleri somutlaştırmayı amaç edinmiştir.

Sözleşmede yer alan çocuk hakları:

- ⇒ Bütün çocuklar eşit haklara sahiptir. Hiçbir çocuk ayrıma tabi tutulamaz.
- ⇒ Çocuklar sağlıklı yaşama, duygusal yakınlık ve güven içinde olma ve hiçbir yoksulluk çekme hakkına sahiptir.
- ⇒ Çocuklar ihtiyaçlarına, ilgilerine ve yeteneklerine uygun kalitede bir eğitim alma hakkına sahiptir.
- ⇒ Çocuklar oyun, dinlenme, eğlenme, boş zamanlarını değerlendirme ve sanatsal faaliyetlere katılma hakkına sahiptir.
- ⇒ Çocuklar kendilerini ilgilendiren bütün konu ve sorunlarda düşüncelerini söyleme, karara katılma hakkına sahiptir.
- ⇒ Çocuklar şiddet, sömürü ve istismardan korunma hakkına sahiptir.
- ⇒ Çocuklar ihtiyaç duydukları bütün bilgileri edinme ve düşüncelerini yayma hakkına sahiptir. Aynı zamanda zararlı yayınlara karşı korunma hakkına sahiptir.
- ⇒ Çocuklar özel yaşam onur ve saygınlıklarının korunması hakkına sahiptir.
- ⇒ Engelli çocukların yaşama aktif olarak katılmak ve özel bakım destek ve eğitim alma hakkına sahiptir.
- ⇒ Çocuklar savaşta ve sığınmacı durumlarda özel olarak korunma hakkına sahiptir.

HAK VE SORUMLULUKLARIMIZ

ÖĞRENCİNİN HAK VE SORUMLULUKLARI

Haklar:

- ◆ *Düşüncelerini özgürce ifade etme,*
- ◆ *Güvenli ve sağlıklı bir sınıf ortamında bulunma,*
- ◆ *Bireysel farklılıklarına saygı gösterilmesi,*
- ◆ *Kendisine ait değerlendirme sonuçlarını zamanında öğrenme ve sonuçlar üzerindeki fikirlerini ilgililerle tartışabilme,*
- ◆ *Kendisine ait özel bilgilerin gizliliğinin sağlanması*
- ◆ *Okulun işleyişi, kuralları, alınan kararlar hakkında bilgilendirilme,*
- ◆ *Okul kurallarının uygulanmasında tüm öğrencilere eşit davranılması,*
- ◆ *Kendini ve diğer öğrencileri tanıma, kariyer planlama, karar verme ve ihtiyaç duyduğu benzer konularda danışmanlık alma,*
- ◆ *Akademik ve kişisel gelişimini destekleyecek ders dışı etkinliklere katılma,*
- ◆ *Okul yönetiminde temsil etme ve edilme*

Sorumluluklar:

- ◆ *Okulda bulunan kişilerin haklarına ve kişisel farklılıklarına saygı göstermek,*
- ◆ *Ders dışı etkinliklere katılarak bu etkinliklerden en iyi şekilde yararlanmak,*
- ◆ *Arkadaşlarının ve okulun eşyalarına zarar vermemek, verdiği takdirde bu zararın bedelini karşılamak,*
- ◆ *Sınıfça belirlenen kurallara uymak,*
- ◆ *Okul yönetimine (fikir, eleştiri, öneri ve çalışmalarla) katkıda bulunmak,*
- ◆ *Arkadaşlarına, öğretmenlerine ve tüm okul çalışanlarına saygılı davranmak,*
- ◆ *Hiçbir şekilde kaba kuvvet ve baskıya başvurmamak,*
- ◆ *Okul mekanlarını temiz kullanmak,*
- ◆ *Okul panolarına eser hazırlamak vb.*

Öğrencilerin hak ve sorumlulukları olduğu gibi velilerin ve okulun da hak ve sorumlulukları bulunmaktadır. Bunların da ilgilileri tarafından bilinmesi ve bunlara uygun davranması gerekmektedir.

İnsan Hakları, Onurlu, Eşit ve Özgür Yaşamaktır

Bozüyük Rehberlik ve
Araştırma Merkezi

**Rehberlik ve Psikolojik
Danışma Hizmetleri Bölümü**

Adres: Kasımpaşa Mahallesi,
İsmet İnönü Caddesi, Hükümet
Konağı Zemin Kat, No: 25
11300 Bozüyük/BİLECİK

Telefon: 0 (228) 315 80 81
Faks: 0 (228) 315 80 81
Web: <http://bozuyukram.meb.k12.tr>
E-posta: bozuyukram@meb.k12.tr

